

mastno oženiti. Vse take predpravice so bile le prave krivice, pa nič drugega. Prav je tedaj, ako je vsakemu poštenemu človeku dovoljeno, se po svoji volji oženiti, kar sama narava in povelje božje potrjuje in torej nobena človeška duša take stopinje braniti ne sme niti more. Narobe pa je, ako vlada potrebnih dušnih lastnosti od takih ljudi ne tirja, ki so neobhodno potrebne za vsak srečni zakon. Zakaj ljudi na svet spravljati, jih pomnoževati ni velika umetnija; večja pa je naloga, jih v poštene, srečne in zadovoljne državljane izrediti.

Se eno nedolžno prašanje se mi o ti priliki vsiluje. Čital sem leta 1850 prav obširno štatistiko vesolnega sveta v letu 1846 izdano po več učenih možeh, in našel v nji 80 milijonov Slovanov, ki deseti del vsega človeškega rodu znašajo, katerih 10 milijonov v Aziji stanuje, ter našel izmed 70 milijoni ruskega prebivalstva pomnoženje vsako leto za 600,000 ljudi, a v avstrijski državi pak med tedajšnjim prebivalstvom od 38 milijonov pomnoženje za vsako leto 300.000 ljudi, katerih se več narodi, kakor jih pomrje. Po takem bi moralo ljudstvo narasti v 22 letih samo v Rusiji za 13 milijonov dvesto tisoč; in ako drugih narodov 15 do 20 milijonov v Rusiji izvzamem, še vsikak za 10 milijonov Slovanov pomnoženih najdem v tih 22 letih; pri vsem tem pa izpuščam avstrijske in turške Slovane. In vendar se množina vкупno Slovanov dan današnji glasi 85 milijonov! Kteri hudir jih nek zoblje? Ono štatistiko so trdi Nemci spisali, kakor: Berghans in drugi, kar tudi mnogo pomeni.

Prav je toraj, in po takem nezapodljivem zobjanju Slovanov še tim boljše, ako se pridni, delavni, skrbni pošteni in vrstni ljudje še tako prosti, borni in ubogi ženijo. Toda vprašanje se človeku nehoté vsiluje pri nasprotni prikazni sedanjih: Kako nek bodo ti ljudje živeli, ki se večidel na hlače in janke poročijo? ki so najpred ko so k zavesti prišli, za deklinami dirjali kot petelinčki za piščetami, kar še sedajni zabutani mladenči storé — izjemki so redki — ki so se po dnevi in noči po vaseh in krčmah klatili, pretepali in peneze morda celo ukradene zapravljali — ki se niso ničesar koristnega naučili v vsakdanjem mesenem življenju — katerim je gnus beseda božja, uk nepotreben, poštenost, red in značaj — neumnost; varčnost, delavnost, zvestoba — vraže itd. itd. Kaj bo za Boga! sčasoma iz tega?

Vlada je sicer polajšala zakon, pa vlada ne deluje kruha, tega si mora vsak sam pripravljati; kdaj, odkod, kako, s čim? — Župani tu nič ne morejo storiti. Ako jim ti ne dovolijo v zakon stopiti, pa se jim zgoraj dovoli. Le občanstvo še jim zamorejo odreči, ako niso domači; kar pa je bela vrana. Dobra beseda najde dober kraj, pa je.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca marca.

V hiši in dvoru. Mešanca (kompost) se naj napravi, zrnje se mora premetati in semenje očistiti.

V kleti (pivnici). Vino se mora pretočiti in sicer prej, ko začne drugo vreti.

V hlevu. Po solnčnih dnevih se hlevi morajo prevetriti in dobro izsnažiti; živalim, ktere se mizajo, se mora dajati boljša hrana; ovce se na suhih senokošah že lahko pasejo; praseta za pleme se naj odstavijo in kokoši in gosi nastavijo.

V vrtu za zelenje. Morajo se napraviti grede. Čebulj, žolto korenje, rona, pesa, špinača, peterzilija, mak, aniš, kumič in prokola se morajo sejati; jagode in česen presaditi, žolto korenje in pesa, ktera je za seme odločena, se mora posaditi, špargelnove grede se naj izčistijo.

V sadovnjaku. Cepljenje se nadaljuje, nova drevna sadišča se naj delajo; če še niso vsa drevesa dobro očiščena, se to mora storiti. Skoz zimo zavita žlahtna drevesa se morajo odviti in obrezati; breskve in marelice pa se še po noči naj zavijajo. Okol dreves se zemlja okoplje in jamica pusti. Seme se seje in drevesa presajajo.

V vinogradu. Če je zemlja že zadosti suha, se morajo trte, ki so bile čez zimo pokrite, odkriti, gori privezati, obrezati, okopati in pognojiti; od močnih trt se morajo napraviti grobanice (vlačence) in v prazna mesta zasaditi.

V hmeljniku. Gnoj se naj navozi in nove grede naj delajo.

Na polju in senokošah. Poljsko delo se začne. Deteline njive se morajo očistiti, pšeničine in deteline njive se morajo povlačiti, žitne njive pa, posebno če so pesnate, se naj povalijo. Sejati se mora oves, jara pšenica, rž, grahoviča, veliko žolto korenje, mak, aniš, kumin itd.; v toplih krajih se tudi že seje ječmen in pesa. — Senokoše se morajo očistiti, voda na nje spustiti, krtovnjaki in mravljinjaki razkopati, po golih mestih pa se mora travino seme posejati.

Pri ribniku. V ribnik se naj spustijo mladi krapi.

Pri ulnjaku. Bučele začnejo izletavati. Panji se morajo v toplih dnevih pregledati in osnažiti in kateri nimajo zadost medu, se jim ga mora vložiti.

Log. Mesta, na katerih je drevje posekano, se morajo očistiti in za sejatev pripraviti, hrastje, bukve in jeseni se morajo zasaditi ali posejati.

Lov. Divje race, peteline in kljunjače gre streljati. Konec malega lova.

Umni sadjorejec.

Črešnje ali češnje in višnje.

Črešnje so iz male Azije, in so se pri nas tako podomačile, da jim tudi hud mrzaz nič ne škodje; cvetejo pa jako zgodaj, so sladke in kisle, mehke in trdike. Med črešnje se tudi višnje štejejo, ki imajo črešnjam podoben les in list; toda drevo ne zraste tako obširno in debelo, kakor je črešnjino; tudi sad je kisel ali sladek. Kakor je jabelk in brusnk mnogovrstnih sort, tako je tudi več plemen črešenj in višenj. Tu nektore sledijo:

1. Zgodnja srčica (Frühe Mai-Herzkirsche). Sad dozori v začetku meseca maja ali velikega travna, srednje velikosti; prav dober in okusen, in ker je zgodnji, je tim prijetniši in bolj čislan.

2. Verderjeva zgodnja srčica (Werderische frühe schwarze Herzkirsche). Sad dozori meseca junija; prav dober za jed in dober za gospodarstvo. Drevo veliko in močno zraste in je sila rodovitno. Sad se tudi lahko proda, ker je precej zgodnji.

3. Butnerjeva črna srčica (Buttners schwarze Herzkirsche). Sad je velik, prav dober za vžitek in dober za gospodarstvo, dozori junija meseca. Drevo čvrsto raste in je zlo rodovitno.

4. Volovske oči (Ochsenherzkirsche). Drevo je srednje velikosti, na katerem sad dalj časa ostati zamore, ki dozori meseca julija ali malega srpana, je velik, prijeten in okusen; prav dober za jed in gospodarsko rabo, pa tudi izvrsten za prodajo.

5. Vinklerjeva bela serčica (Winklers weisse Herzkirsche). Drevo je jako rodovitno in ima velik izvrsten sad posebne dobrote za jed, in dober za gospodarstvo, dozori pa meseca julija.

6. Lucjanke (Luzienkirsche). Drevo raste visoko in močno, ki daje velik sad prav dober za jed in gospodarstvo, in dozori julija meseca.

7. Črne Španjolke (schwarze Spanische). Sad je velik, jako čislan, prav dober za vžitek in dober za gospodarsko rabo; dozori meseca julija. Drevo veliko in močno zraste, in je zlo rodovitno.

8. Debele, črne hrustavke (grosse, schwarze Knorpelkirsche). Drevo je velike rodovitnosti in jako trpeče, ima pa sad, ki julija dozori, zlo čislan, se lahko proda, je prav dober za jed, gospodarstvo in sušilo. Ta sad je tudi sposoben ali prilichen za pošiljatev.

9. Lavermanknje (Lavermannskirsche). Sad je lep, jako velik in okusen, ki junija dozori; dober za jed, še boljši za gospodarstvo in sušilo. Drevo je zdravo in trpeče, ni občutljivo in jako rodovitno.

10. Doniove rumene hrustavke (Dönissens gelbe Knorpelkirsche). Sad ima drevo prav dober in trpeč, ki dozori julija; je zlo dober za jed in dober za gospodarstvo. Drevo močno raste in je velike rodovitnosti.

11. Zgodnje Španjolke (schwarze, spanische Frühkirsche). Drevo je zdravo, lepo, jako rodovitno in mraza neobčutljivo. Ima sad, ki junija meseca dozori, zlo dober za jed, in dober za gospodarsko rabo.

12. Rudeče majnice (rothe Maikirsche). Drevo je srednje, močno, zdravo, trpeče in sila rodovitno, je posebno čislan višnjevo pleme, kterega sad meseca maja do-

zori, in je dober za vžitek, jako dober pa za gospodarstvo. Tudi se hitro in lahko proda, ker je sad jako prijeten, iskan in ljubljen.

13. Folgerce (Folgerkirsche) izvrsten sad, prejšnjemu je zlo podoben, in ker pozneje dozori, jako číslan, zrel je namreč meseca junija, ki je zlo dober za jed, pa tudi dober za gospodarsko rabo. Drevo je sila rodovitno.

14. Rudeče muškateljce (rother Muskateller). Sad, ki meseca junija dozori, je jako žlahen, zlo dober za jed in gospodarstvo. Drevo hitro raste in je jako rodovitno.

15. Debele monmoranske (grosse Glaskirsche von Montmorency) dozori meseca julija, so velike in izvrstne za jed, gospodarstvo in sušilo. Drevo je veliko in rodovitno.

16. Dvojnate steklenke (doppelte Glaskirsche) so velike in izvrstne, ki dozori junija meseca, jako dobre za vžitek. Drevo zraste precej veliko.

17. Oranjevke (rothe Oranien-Kirsche). Sad je velik, sladek in okusen, ki dozori meseca julija, je zlo dober za jed, pa tudi dober za gospodarstvo.

18. Španske zgodnje višnje (Spanische Frühweichsel). Ta sad je najboljši izmed višeni, ki dolgo zdrži na drevesu; dozori že meseca junija; je dober za vžitek, zlo dober za gospodarstvo in posebno za sušilo. Drevo je srednje velikosti pa rodovitno, komaj presajeno že rodi.

19. Osthajmke (Ostheimer-Weichsel) so najslabejši sad, ki meseca julija dozori; jako dober za jed, gospodarstvo, posebno pa za sušilo. Drevo se po koreninčnicah pomnožuje, ki takrat veliko ne zraste, če se v sladko črešnju cepi, stori pa lep vrh.

20. Zgodnje kraljeve grenkulje (frühe königliche Amarelle). Drevo je lepo in zlo rodovitno; sad dozori junija meseca, je jako dober za vžitek, gospodarstvo in sušilo, pa tudi trpeč in sploh číslan.

Program izložbe

ki se bo napravila v jeseni l. 1870 v Gradcu.

Petdesetletni obstanek domače kmetijske družbe, katero je osnoval rajni nadvojvoda Ivan 28. marca 1819, nepozabljiv prijatelj lepe Štajarke, praznoval se bode v jeseni 1870 s svečanostmi, pri katerih se bode napravila ob enem tudi večja izložba kmetijskih, rudarskih, obrtnijskih in umetnijskih pridelkov.

Glavni odbor je v ta namen sestavil program, iz katerega se tukaj oglašajo posnetek.

Izložba bo namreč imela 4 glavne oddelke: A. Kmetijstvo in gozdnarstvo. B. Rudarstvo in plavžarstvo. C. Obrtnijo in industrijo. D. Umetnost in umetne obrtnine, kakor tudi izvodine znanosti, uka in humanitarnih zavodov v polboljšanje fizičnega stanja prebivalstva.

Izložiti se smejo posnemanja vredni pridelki in izdelki domačih in tujih dežel.

Izložba bode v Gradcu v deželnem gospodarskem poskušališču proti koncu septembra ali začetka oktobra leta 1870.

Stvari za izložbo odločene se morajo oglasiti do konca mesca aprila 1870 na posebnih oglasilnih listih, ki se zastonj dobivajo pri odboru izložbe, na kesneja ogasila se bo le samo toliko oziralo, kolikor bo dopuščal prostor.

Dovažanje, razvijanje, postavljanje in odvažanje izloženih stvari, morajo izložitelji na svojo nevarnost in stroške ali sami ali po svojih najemnikih oskrbeti, le na izrečeno željo bo ta dela oskrboval odbor po posebnih komisonarjih s tim, da se mu povrnejo stroški.

Zavarovanje proti ognju za čas izložbe za izložene stvari plača odbor.

Odbor ni odgovoren niti za to, če bi se izložene stvari poškodovale ali izgubile, skrbel bo vendar za to, da se bode na nje gledalo.

Za prepuščen prostor v izložilnici se ne plača nič.

Proste mize in police bo priskrbel odbor. Posebne prilave: draperije, okinčanje itd. mora priskrbeti izložitelj sam. Kurjavo za mašine bo dal odbor brez plače.

Odbor bi tudi delal do tega, da dosegne, da se znižajo tarife na železnicah za potovanje oseb in za prevažanje izloženih stvari sem ter tje in dalje tudi, da bode izložene stvari vžitne proste.

Vsem vrstam izloženih stvari se bodo priznavale medalije, diplome in častne spominice, za izloženo živino pa se bodo dajale tudi denarne premije.

Z izložbo je združeno tudi izžrebanje dobičkov, ki se bodo nakupili izmed izloženih stvari, o čem še se bode posebno oglasilo.

Po dokončani izložbi se bodo prodale ono izložene stvari v javni dražbi, ktere bodo lastniki za to odločili.

Obsiren program se dobiva pri odboru. Vsa sporočila in vprašanja se naj pošiljajo frankovana na odbor v deželno bišo, gospodske ulice v Gradcu (General-Comité, Landhaus, Herrengasse in Graz).

Politični ogled.

Dunajsko ministerstvo je v zadregi, ker Čehi niso prišli na pogovore, in zato bode prej ko ne, vendar v kratkem moralo odstopiti, to priznava prvosednik ministerstva sam, ki je rekel, „da ministerstvo nima nobene stranke za seboj!“ V ti hudi zadregi hoče, kakor „Neue fr. Presse“ pravi, po mogočnosti ustreči Poljakom in zraven tega bode tudi mala specialna razprava s Slovenci, ktera njih pomirjenje obeta. Slovenski narod pa ni otrok, temuč ud velikega slovanskega naroda, in del večine avstrijskega prebivalstva in kot takemu je treba pravice pa ne samo pomirjenja.

Minister Plener je te dni bil naglo poklican v Pešt k cesarju. Pravi se namreč, da se naši državniki nikakor ne morejo pogoditi z ogerskimi zastran vojaške krajine, ker Madjari hočejo le sami imeti vojno Krajino, pa nebi nič več hoteli plačati za splošne državne stroške. Res sicer je, če se zmirom samo dobiva in nič ne izdava, se lahko gospodari, in to bi bilo že Madjarom prav vseč. Ali pa bode tudi takrat res vse po njihovi volji šlo, skorej ni verovati, bati se vendar je, ker dozdej so še vse dosegli, kar so hoteli. Madjari bi vendar s svojim neprestanim več zahtevanjem enkrat znali hudo naleteti in znal bi se pri njih vresničiti stari pregovor: „Vrč nosi vodo, da se mu uho odbije!“ — Ker o Madjarih se mora v resnici reči: „Ako mu pomoliš prst, prime za vso roko!“

V zbornici poslancev so se ta teden posvetovali o neki novi davkarski postavi, kateri pravijo „Erwerbsteuer“. Neki poslanci so hoteli vso postavo podkopati, ker iz vseh strani se skorej v vseh časnikih čujejo glasi soper to postavo. Ali tako imenovana opozicija t. j. Poljaki, Slovenci itd., so se pridružili ministerski stranki in tako je predlog pal, ki je tirjal, naj se posvetovanje preloži.

Ogri zdaj nočejo plačati niti krajcara za stroške pri zadnjem dalmatinskem uporu, katerih je narastlo više na 7¹/₂ milijonov goldinarjev, čeravno so med uporom izrekli, da bodo z Cislajtanci vred plačali te stroške. Zdej pa trdijo, da je to celo samo cislajtanska zadeva. Tako je, zdaj je vse pomirjeno, zdaj tudi Ogri spet lože dihajo, tedaj pa jih je naletaval strah, da bi se upor razširil po celem Jugoslovanstvu; tedaj je treba bilo obljube, zdaj pa je ni treba več držati!

Pravi se tudi, da so se Madjari vendar tudi začeli Hrvatov bati, in da Andraši že misli na koncesije, s kterimi bi hrvaško narodno stranko pridobil. Bo težko kaj!

Iz Srbske se piše, da je tamošnja vlada sklenola zvezo s Črnogoro, po kateri se boste skupej branili in skupej bojevali. Tudi Grška in Rumunija lahko pristopite k tej zvezi. Pravi se, da se je to zgodilo zarad tega, ker se veže Avstrija s Turčijo.

V Monakovem na Bavarskem so pri drugi volitvi zmagali liberalni kandidati.

Poljski časniki pripovedujejo, da ruski oficirji potujejo po Galiciji in se podučujejo v strateških razmerah. Misli se, da so ti oficirji in avstrijski vojaški tabori na Českem, kakor tudi pomnoževanje avstrijske vojske v Galiciji v neki zvezi, ktera se lahko vgane.

Ruska vlada je naprosila vladiko Strossmayer-ja, da bi posredoval med Rusijo in Rimom, in tako pripomogel, da bi razmere obeh oblasti bolj prijateljske postale. Če bi se to vresničilo, bi bilo zlo velike koristi iz narodno-slovanskega in cerkvenega stališča.

Na Erdelskem so se pred kratkim sošli imenitnejši vodje rumunski in so napravili program v brambo koristi rumunskega naroda v Erdeliji, po kterem se naj sestavi ge-